

przewidzianą może ponosić każda osoba, która uczestniczy w tworzeniu spółki. Oprócz ww. osób będą to zatem różnego typu doradcy, a także notariusz.

[Przesłanki odpowiedzialności] Omawiana odpowiedzialność jest klasyczną odpowiedzialnością deliktową, a więc odpowiedzialnością na zasadzie winy. Jej przesłankami będą zatem:

- bezprawne zachowanie, czyli działanie wbrew przepisom prawa regulującym etap tworzenia spółki, a także treść jej umowy bądź zgłoszenie do rejestru,
- wina sprawcy, przy czym nie będzie to tylko wina umyślna, ale także rażące niedbalstwo,
- szkoda spółki,
- adekwatny związek przyczynowy pomiędzy zachowaniem sprawcy a powstaniem szkody spółki; sprawca nie odpowiada zatem za wszelką szkodę, a jedynie taką, która jest normalnym (adekwatnym) następstwem jego postępowania.

[Odesłanie] Więcej na ten temat w komentarzu do kolejnych artykułów Kodeksu spółek handlowych.

Art. 293. [Odpowiedzialność członków organów za szkody spółki]

§ 1. Członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidator odpowiada wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy spółki, chyba że nie ponosi winy.

§ 2. (uchylony).

§ 3. Członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidator nie narusza obowiązku dołożenia staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności, jeżeli postępując w sposób lojalny wobec spółki, działa w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego, w tym na podstawie informacji, analiz i opinii, które powin-

ny być w danych okolicznościach uwzględnione przy dokonywaniu starannej oceny.

Art. 294. [Solidarna odpowiedzialność]

Jeżeli szkodę, o której mowa w art. 292 i art. 293 § 1, wyrządziło kilka osób wspólnie, odpowiadają za szkodę solidarnie.

Art. 295. [Pozew współnika o naprawienie szkody]

§ 1. Jeżeli spółka nie wytoczy powództwa o naprawienie wyrządzonej jej szkody w terminie roku od dnia ujawnienia czynu wyrządzającego szkodę, każdy współnik może wnieść pozew o naprawienie szkody wyrządzonej spółce.

§ 2. Na żądanie pozwanego, zgłoszone przy pierwszej czynności procesowej, sąd może nakazać złożenie kaucji na zabezpieczenie pokrycia szkody grożącej pozwanemu. Wysokość i rodzaj kaucji sąd określa według swojego uznania. W przypadku niezłożenia kaucji w wyznaczonym przez sąd terminie pozew zostaje odrzucony.

§ 3. Na kaucji służy pozwanemu pierwszeństwo przed wszystkimi wierzycielami powoda.

§ 4. Jeżeli powództwo okaże się nieuzasadnione, a powód, wnosząc je, działał w złej wierze lub dopuścił się rażącego niedbalstwa, obowiązany jest naprawić szkodę wyrządzoną pozwanemu.

Art. 296. [Skutki wytoczenia powództwa lub upadłości spółki]

W przypadku wytoczenia powództwa przez współnika na podstawie art. 295 oraz w razie upadłości spółki, osoby obowiązane do naprawienia szkody nie mogą powoływać się na uchwałę współników udzielającą im absolutorium ani na dokonane przez spółkę zrzeczenie się roszczeń o odszkodowanie.

Art. 297. [Przedawnienie roszczenia o naprawienie szkody]

Roszczenie o naprawienie szkody przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym spółka dowiedziała się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym przypadku roszczenie przedawnia się z upływem dziesięciu lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę.

Art. 298. [Sąd właściwy miejscowo]

Powództwo o odszkodowanie przeciwko członkom organów spółki oraz likwidatorom wytacza się według miejsca siedziby spółki.

KOMENTARZ

[Odpowiedzialność deliktowa] Odpowiedzialność deliktową ustanawiają przepisy art. 293 i nast. k.s.h. Na podstawie tych przepisów członek organu spółki bądź jej likwidator odpowiada wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy spółki, chyba że nie ponosi winy. Przesłanki odpowiedzialności są zatem następujące:

- po stronie spółki powstała szkoda rozumiana jako poniesione przez spółkę straty bądź utracone przez nią korzyści, które mogłaby osiągnąć,
- działanie lub zaniechanie sprawcy jest bezprawne (narusza przepisy prawa powszechnie obowiązującego) albo sprzeczne z postanowieniami umowy spółki – wystarczające jest przy tym naruszenie tylko jednej z kategorii norm (np. wyłącznie postanowień umowy spółki), niemniej jednak poszkodowana spółka, pozywając członka organu lub likwidatora, ma obowiązek wskazania konkretnego przepisu prawa lub jej umowy oraz sposobu, w jaki członek organu lub likwidator go naruszył,
- pomiędzy działaniem lub zaniechaniem sprawcy a szkodą zachodzi adekwatny związek przyczynowy, czyli szkoda jest normalnym następstwem zachowania członka organu lub likwidatora,

- zachowanie sprawcy było zawinione – przy czym ustawa wprowadza domniemanie winy członka organu lub likwidatora. Oznacza to, że w toku ewentualnego procesu sądowego o odszkodowanie to pozwany członek organu lub likwidator musi wykazać, że nie ponosi winy w swoim postępowaniu. Winę należy rozumieć zarówno jako winę umyślną (celowe i świadome działanie), jak i winę nieumyślną (gdy członek organu lub likwidator przewiduje możliwość powstania szkody i godzi się na to, lekkomyślnie przyjmując, że szkoda nie powstanie), a także rażące niedbalstwo (gdy szkoda jest następstwem niedopełnienia obowiązków przez członka organu lub likwidatora, które nie było nakierowane na spowodowanie szkody, a wynikało np. z braku ostrożności w działaniu).

Do pociągnięcia członka organu spółki albo jej likwidatora do odpowiedzialności na podstawie art. 293 k.s.h. niezbędne jest łączne zaistnienie wszystkich ww. przesłanek. Brak którejkolwiek z nich wyłącza odpowiedzialność członka organu lub likwidatora na tej podstawie. Zwrócić należy uwagę, że w toku ewentualnego procesu:

- powód (spółka, wspólnik) musi wykazać fakt powstania szkody, bezprawność działania członka organu lub likwidatora albo jego sprzeczność z postanowieniami umowy spółki, a także związek przyczynowy pomiędzy zachowaniem się członka organu lub likwidatora a szkodą spółki,
- wobec domniemania winy sprawcy powód nie musi wykazywać tej okoliczności; brak winy w swoim postępowaniu musi bowiem wykazać członek organu lub likwidator,
- pozwany członek organu bądź likwidator celem obrony powinien z kolei wykazać brak którejkolwiek z ww. przesłanek.

[Pozew przeciwko sprawcy] Powództwo z art. 293 k.s.h. może zostać wytoczone przez:

- spółkę,
- każdego ze wspólników spółki, ale tylko jeżeli spółka nie wytoczy powództwa o naprawienie wyrządzonej jej szkody w terminie roku od dnia ujawnienia czynu wyrządzającego szkodę. Udziałowiec działa jednakże w imieniu spółki, a ewentualne roszczenie zostanie zasądzone na rzecz spółki, nie zaś jej wspólnika.

[Odpowiedzialność solidarna] Jeśli szkoda została spowodowana przez zachowanie kilku członków zarządu albo członków zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidatora spółki, odpowiedzialność tych osób jest solidarna w znaczeniu, o którym była mowa wyżej. Spółka może zatem żądać naprawienia szkody od każdego z pozwanych oddzielnie, od niektórych z nich bądź od wszystkich łącznie. Pozwanemu, który spłacił spółkę, przysługuje roszczenie regresowe względem pozostałych dłużników solidarnych.

[Szkoda a absolutorium] Udzielenie absolutorium albo zrzeczenie się roszczenia przez spółkę nie zwalnia członka zarządu z odpowiedzialności w dwóch przypadkach:

- jeżeli powództwo o naprawienie szkody na podstawie art. 293 k.s.h. zostało wytoczone przez współnika spółki, a nie przez spółkę,
- w razie ogłoszenia upadłości spółki, niezależnie od tego, czy powodem jest spółka, czy jej współnik.

Udzielenie absolutorium nie zwalnia członków organów spółki z o.o. również od odpowiedzialności za:

- świadome zgłoszenie do rejestru zawyżonej wartości wkładów niepieniężnych wniesionych przez współników (art. 175 § 2 k.s.h.),
- dokonanie niezgodnej z prawem lub umową spółki wypłaty na rzecz współnika (art. 198 k.s.h.).

Względem samej spółki wszakże akt udzielenia absolutorium może być traktowany jak zwolnienie z długu, o którym mowa w art. 508 k.c. Udzielenie absolutorium zwalnia zatem w zasadzie członków organów spółki od odpowiedzialności względem niej za wyrządzoną jej szkodę.

[Wyłączenie odpowiedzialności] W przepisie art. 293 § 3 k.s.h. ustawodawca zamieścił szczególne przesłanki wyłączające odpowiedzialność członka organu spółki oraz jej likwidatora za naruszenie obowiązku dołożenia staranności wynikającej z zawodowego charakteru ich działalności. Odpowiedzialność ta zostanie wyłączona, gdy wymienione osoby postępowywały w sposób lojalny wobec spółki, w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego, w tym na podstawie informacji, analiz i opinii, które powinny być w danych okolicznościach uwzględnione przy dokonywaniu sta-

rannej oceny. Lojalne postępowanie to zachowanie, które uwzględnia interes spółki, nakierowane na uzyskanie dla spółki możliwie najlepszego rezultatu podjętych działań. Co ważne, dozwolone jest także, aby ww. osoby podejmowały ryzyko gospodarcze, o ile w świetle dostępnych im analiz, informacji i opinii jest ono uzasadnione (dozwolone). Powyższe implementuje zatem mechanizm tzw. bezpiecznej przystani (*safe harbour*), który ma chronić menedżerów spółki przed odpowiedzialnością za zachowania, które w danych okolicznościach uznane zostały za racjonalnie, chociaż nie przyniosły spodziewanych zysków bądź wręcz skutkowały stratą dla spółki. Stąd też tak istotnego znaczenia nabiera po pierwsze konieczność zachowania wyższej, profesjonalnej staranności członków organów, po drugie sporządzanie różnego typu analiz i opinii mających ocenić istniejące zagrożenia dla spółki związane z danym działaniem jej organów.

[Przedawnienie] Roszczenie o naprawienie szkody przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym spółka dowiedziała się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym przypadku roszczenie przedawnia się z upływem dziesięciu lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę.

[Sąd właściwy] Pozew o odszkodowanie przeciwko członkom organów spółki oraz likwidatorom należy złożyć w sądzie miejscowo właściwym dla danej spółki.

Art. 299. [Odpowiedzialność zarządu za zobowiązania spółki]

§ 1. Jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania.

§ 2. Członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności, o której mowa w § 1, jeżeli wykaze, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w tym samym czasie wydano postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie